

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ad Iesuitarvm Assertiones, Ex Epistola Priori Divi Pavli ad
Timotheum, in Schola Dilingana disputatas, quibus totum
Papatum stabilire conati sunt, pia responsio**

**Bidembach, Wilhelm
Osiander, Lucas**

Tvbingæ

VD16 B 5358

Ex Cap. V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36892

cogitare, nedum lingua eloqui. Spem enim nostram dicere non possumus, nisi simul etiam Deum nostrum dicamus. Psal. 7. DOMINE spes mea es TV. Non: Domina, spes mea es tu, vt Marani in Marialli suo blasphemant.

Epiphanius lib. 3. Tom. 2. Hæres. 78. Contra Antidicomarianitas.

Non conuenit colere sanctos vltra decorum, sed honorare ipsorum Dominū. Cesset itaq; error seductorum. Neq; enim Deus est Maria, neq; de cælo corpus habet, sed ex conceptione viri & mulieris.

Idem contra Collyridianos. Hæres. 79.

Reuera sanctum erat corpus Mariæ, non tamen Deus. Reuera virgo erat ipsa virgo & honorata, sed non ad adorationem nobis data, sed ipsa adorans eum, qui ex ipsa carne genitus est, de cælis verò ex sinibus paternis accessit. Et propterea Euangelion munit nos dicēs, quòd ipse Dominus dixerit: Quid mihi & tibi curæ est mulier? nondū venit hora mea, quò non putarēt aliqui, magis eximiam esse sanctam virginem, mulierem eam appellauit, velut prophetans, quæ futura essent in terra, Sectarum ac Hæreseon gratia, vt ne aliqui nimium admirati sanctam, in hæresin dilabantur.

I E S V I T Æ.

E X C A P. V.

Si quis autem suorum, & maxime domesticorum, &c.

X *Quamuis*

I. ^{Ioan. 3.} Quamuis hæc de viduis accipi possint (nam illud u^{er}u^m uerū etiam potest, si qua) ad omnes tamen pertinere manifestum est: Dicitur autem, qui suorum, & præsertim domesticorum negligit curam, negare fidem, non quidem mente aut lingua, sed factis, dum contraria facit his, quæ fides docet & præcipit. Infideli verò dicitur deterior: Si enim idem infidelis admitteret, qui tantum naturæ legibus tenetur, leuius peccaret quàm Christianus, qui etiam fidei legem violat. Collige hinc, Christiane Lector, secundum Pauli sententiam, Evangelica lege opera charitatis esse præcepta, atq; in charitate sua reperiri gradus.

RESPONSIO.

Qvod in fine huius Assertionis dicitur, Evangelica lege opera charitatis esse præcepta, id quale sit, supra in primi capituli secunda positione ostendimus. Nunc hoc tantum Iesuitas rogamus, ut considerent, quid sit illud: Lex per Mosen data est, ^{Ioan. 1.} Gratia & veritas per Iesum Christum exorta est. Alioqui nihil in hac Thesi desideramus.

IESUITÆ.

Vidua eligatur non minus sexaginta annorum, quæ fuerit unius viri uxor.

II. Ex verbis Apostoli, simul & his, quæ in antiquarum Synodorum decretis, & Patrum libris legimus, constat, olim in ^{Eutychni Pöt.} Ecclesia

Ecclesia habitum fuisse delectum viduarum, atq; habita ratione paupertatis, ætatis, & bonorum morum, quasdam earum conscriptas in catalogum esse, vt Ecclesie sumptibus alerentur, functionem aliquam suo sexui accommodatam haberent, atq; orationibus atq; obsecrationibus vacarent. Ab his manifestum est (ex iisdem testibus) legem perpetui cœlibatus & benedictionem & sacrum velamen, vt etiam à virginibus Deo sacris fuisse susceptum. Ex verbis verò illis: quæ fuerit vnus viri vxor, facile possent noui Euangelici, nisi ocularum clauderent, intelligere, quo sensu accipiendum sit, quod antea dixit Apostolus, Episcopum vnus vxoris virum esse debere.

& Martyr. Tertul. lib. 1. ad vxorem. Polycarp. Epistola ad Philippen. Concil. Chalced. c. 15. Epiphanense. c. 21. Arausica. c. 26. 27. Carthag. 4. c. 101. 102. 103. 104. Gelas. Decr. 15. 23. Chrysof. hic & lib. 3. de Sacerd. Ambros. lib. de Viduis. Niceph. hist. Eccl.

def. lib. 8. c. 26. Epiph. Vbi compendiaria doctrinã tradit Ecclesie Catholicæ.

RESPONSIO.

Viduas olim spectatæ pudicitie & senio confectas, & propter ætatē prouectã ad coniugiũ & victum manibus quærendum inhabiles, publicis sumptibus sustentatas fuisse, & has vicissim suam operam pauperibus & ægrotis impendisse, quoad partiebatur valetudo, extra controuersiam est. Quod autem ab his lex perpetui cœlibatus, benedictio & sacrum velamē suscepta fuerint, ex sacris literis probari nō potest. Nam quod ad perpetuum cœlibatum vel viduitatem attinet, nulla lege cogebantur: sed ipsæmet sponte ac libera voluntate nuptias non iterabant: tum quia per ætatem ad coniugiũ non erant idoneæ, erant enim vt minimum sexaginta annos natæ, tum ne essent ingræte in Ecclesiam, cuius sumptibus id eò alebant, vt vicissim operas suas illi locarent, & pauperum

X ij perum

perum necessitati diligenter seruirent, id quod à coniugatis minus poterat fieri, quàm à cœlibibus. Quod autem necesse erat, vnius viri vxores, vel (vt Tertullianus loqui solet) vniuiras fuisse, id eò fiebat, ne esset de ijs suspicio intemperantiæ vel incontinentiæ, cuius notari potuissent, si sepius nupsissent, præsertim prouectiori ætate (iuniores enim Paulus vult nubere.) Laudi em̄ dabatur, nō solum in prima Ecclesia, sed & apud Gentiles, si nuptijs secundis casta abstinuisset mulier, præsertim senior, Vnde Tertullianus scribit: Viduitatē operosiorē esse virginitate, quia facile est, inquit, non appetere quod nescias, & auersari quod desideraueris nunquā. Gloriosior continentia, quæ ius suū sentit, quæ quid viderit, nouit. Poterit virgo fœlicior haberi, at vidua laboriosior. Illa, quod bonū semper habuit: ista quod bonū sibi inuenit. Hæc Tertullianus. Et sanè quodam veluti pignus continentiæ & pudoris est, cum mulier ad sexagesimum vsq; annum peruenit, vnico marito contenta, quales hîc eligi vult Paulus. Itaq; Lyra breuiter quidem, vt solet, sed benè ad hunc locum annotauit: Quæ fuerit vnius viri vxor: Nam secundæ nuptiæ videntur signū incontinentiæ, sunt tamen licitæ. Et Thomas Aquinas, reijciēs hîc glossam ordinariam, quæ propter Sacramenti mysterium dicit vniuiram eligendam esse, hanc rationem adfert: Hoc dicit propter firmitatem, vt scilicet habeant continuum propositum seruandæ viduitatis. Sed Hieronymus in Epistola ad Geruntiam aliam rationem assignat, scilicet, quod apud Gentiles mos erat, in sacris Deorum nullam præesse,

quæ

Tertul. ad vxorem lib. 1.

quæ haberet duos viros: & ideo Apostolū voluisse, vt quæ alimentis Ecclesię nutriebantur, non minus essent castæ. Sed quorsum opus erat rationem disciplinæ Christianæ ab Ethnicis petere? Hæc nobis vna sufficiat: vt vetulam multos maritos habuisse signum est alicuius incontinentiæ, sic vnus viri vxorem fuisse, laudabile signum est probatæ castitatis.

Porrò parum Dialectica est *ἀντιστροφή* seu conuersio, quam ad finem huius Positionis Iesuitæ attexunt. Hoc loco (inquiunt) vnus viri vxor intelligitur ea, quæ semel tantum nupserit: Ergo è conuerso supra capite tertio, Episcopus vnus vxoris vir, intelligendus est, qui semel tantum duxerit: non is, qui simul vno eodemq; tempore vnam habeat vxorem, licet diuersis temporibus plures habeat. Respondeo breuiter: Magna est vtrobique dissimilitudo. Nam vxor non potest esse simul multorum virorū vxor; sed meretrix: fornicari per multos potest, foetari non potest. Itaque necesse est, vt hęc per vniuiram intelligatur, non quæ simul vnum tantum habuerit vīrum: sed quæ per totam vitam vnas tantum sit experta nuptias. Suprà autē nihil impedit, quo minus sic intelligatur, quemadmodum nos exponimus. Potuit enim in veteri Testamento vir vnus simul multarum vxorum vir & maritus esse: imo non potuit tantum hoc fieri, sed fuit etiam vsitatissimum vt fieret. Ac propè frequentior fuit Polygamia, quam vna vxore contentū coniugium: quemadmodum Augustinus libro 1. de bono coniugali cap. 17. testatur. Itaq; vt Hieronymi verbis vtar, cum sciret

X iij Paulus

Hieronymus ad
Oceanum,

Paulus lege concessum, & exemplo Patriarcharum familiare populo nouerat, in multis vxoribus liberos spargere, ipsis quoque sacerdotibus huius licentia patere arbitrium, praecepit, ne eandem licentiam Ecclesiae sibi vendicent Sacerdotes: ne bina pariter & trina sortiantur coniugia, sed ut singulas vno tempore vxores habeant. Expostulent igitur Iesuitae non nobiscum, sed cum Hieronymo, quare duos locos Pauli, alterum de Episcopo vnius vxoris viro, alterum de vidua vnius viri vxore, non vno eodemque modo exposuerit: imò, si libet, litigent cum Deo ipso, cur olim viris plures simul habere vxores non autem mulieribus plures habere viros permiserit.

Iam marginales allegationes Iesuitarum excutiamus. Primus in acie collocatur Eutychianus, qui prae Episcopus, & Episcopus Romanus, hoc est Pontifex Maximus, & Martyr. Quem, quo Consilio allegent, equidem nescio, cum Iesuitici veli stultitiam reuelet & confutet. Nam Decretum eius secundum ita habet: Nihilominus etiam in quibusdam locis inolitum inuenimus usum stultitiae plenum, & Ecclesiasticae auctoritati contrarium, eo, quod videlicet nonnullae Abbatissae, & aliquae ex sanctimonialibus, viduis & puellis virginibus contra fas, velum imponere praesumant, & ideo nonnullae iniuste velatae, putant se liberius suis carnalibus desiderijs posse seruire, & suas voluntates explere. Quapropter statuimus, ut si Abbatissa aut quaelibet Sanctimonialis post hanc diffinitionem in tantam audaciam prorupit, ut viduam aut puellam virginem velare praesumat, iudicio Canonico usque ad satisfactionem subdat.

Tertius

Tertullianus lib. 1 ad uxorem scribit quidem, e viduis nullam assumptam esse, nisi quæ vnum tantum habuisset virum, sed de velo aut benedictionibus altum silentium.

Polycarpus Epistola ad Philippenses de viduis scribit in hunc modum: Viduæ verò pudicæ circa fidem Dei interpellent incessanter pro omnibus, elogantes se ab omnibus Diabolicis detractionibus & falso testimonio, & ab omni malo, cognoscentes se ipsas, quia sunt sacrarium Dei, quoniam omnia Deus prospicit, & nihil eum latet, neque cogitatio, neque conscientia, neque aliquid abditum cordis. Scientes autem quia Deus non irridetur, debemus dignè in mandatis eius & gloria ambulare, &c. Hic nihil audis neque de voto, neque de velo.

Concilium Chalcedonense ca. 15. Si quæ virgo se dedicauerit Deo, similiter Monachus, non licet eis nuptiis iungi. Si verò inuenti fuerint hoc facientes, maneant excommunicati. Statuimus verò **POSSE EIS FIERI HUMANITATEM**, si ita probauerit Episcopus loci. Nihil hic de viduis, sed de virginibus & Monachis. Quid autem hæc ad Rhombum?

Epaunense Concilium ca. 21, viduarum consecrationem, quas Diaconissas vocant, ab omni religione nostra penitus abrogamus, solam eis poenitentiam benedictionem, si conuerti ambiunt, imponendo. Hic ad eruendum verum sensum Delio natatore opus esset. Neque enim pro Iesuitis, neque pro nobis ista multum faciunt. Quatum enim Iesuitarum viduarum benedictioni suffragantur, tantum religiosorum consecrationi derogant.

Arausicanum Concilium ca. 26, Diaconissæ omni
mode

modè non ordinandæ. Si quæ iam sunt, benedictioni, quæ populo impenditur, capita submittant.

Idem ca. 27. viduitatis seruandæ professionem, coram Episcopo in sacrario habitâ, imposita à Presbytero veste viduali, non esse violandam. Eius verò repudiatorem, vel ipsam talis professionis deserticem merito esse damnandam. En tibi vnus Concilij duos Canones: quorum prior Iesuitarum opinioni magis aduersatur quàm patrocinator, posterior autem cum Epaunenſis Concilij Canone 21. non bene conuenit. Illud enim viduis benedictionem tantum imponit, non vestem vidualem, aut seruandæ viduitatis professionem. Vsq̃ adeò in istis Concilij omnia sunt incerta, obscura, flexiloua.

Carthaginense quartum Concilium Canonibus 101. 102. 103. nihil statuit contra nos, sed 104. Canon præscribit viduis certum vestitum, & vrget obseruationem superstitiosi voti: quod nisi seruent, adulteris peiores esse pronunciat. Hic autem Canon tanto magis est tyrannicus, quòd anathema dicit, non tantum sexagenarijs viduis nubentibus, sed etiam iunioribus. Verba eius hæc sunt: Si quæ viduæ, quæ tumlibet adhuc in minoribus annis positæ, & maturata atate, à viro relicta, se deuouerunt Domino, & veste laicali abiecta, sub testimonio Episcopi & Ecclesie religioso habitu apparuerint, postea verò ad nuptias seculares transierunt, secundum Apostoli damnationem habebunt, &c. Etsi autem cum cæteris Episcopis etiam Augustinus Hipponensis Episcopus huic Concilio subscripsisse dicitur, tamen facultati eius hoc tribuerim nolentis odiosè contentere

dere, de qualibus viduis Paulus hęc loquatur: aut non satis perpendit illud quod mox sequitur: Iuniores viduas volo nubere: aut fortassis, quod sæpe in Concilijs factum est, maior pars indoctorum Episcoporum meliorem partem doctiorum vicit.

Gelasius PP. .i. in Decretis suis 15. & 23. disertè negat velandas esse viduas, his verbis, Decreto 15. Viduas autem velare. Pontificum nullus attētet, quod nec autoritas diuina delegat, nec Canonum forma præstituit. Non est ergo penitus vsurpandum eis, quia sic Ecclesiastica sunt cōferenda præsidia, vt nihil cōmittatur illicitum. Et Decreto. 23. Nam de viduis sub nulla benedictione velandis, superius latè sufficienterq; prædiximus. Hęc duo Decreta quomodo Iesuitæ ad suam sententiam stabiliendam velint aut possint detorquere, ipsi viderint. Mihi em̄ suo se iugulare gladio videntur.

Chrysostomus in hunc locum. Inspice (inquit) diligentiùs, vt non secundis abstinere nuptijs viduam sufficiat, sed alijs quoq; plurimis illi opus sit. Cur enim (quæso) secundo matrimonium non quæsiuit? An quod repræhensibile existimaret? Absit: Id quippe hereticorum est, sed vt se iam spiritualibus deuoueret rebus, & virtuti instaret attentius. Neq; enim immundæ sunt nuptiæ, sed occupationibus patient. Ingentis enim planè occupationis occasio matrimonium est. Si igitur ideò non inibis, vt timori Dei vaces, & vacare detrahis, nihil tibi ea res profuit.

Ambrosius in libro de viduis. Docemur (ait) itaque triplicem castitatis esse virtutem, vnã coniugalem,

Y galem,

galem, aliam viduitatis, tertiam virginitatis. Non enim aliam sic prædicamus, vt excludamus alias. Super his quibusque professionibus ista conducunt. In hoc Ecclesiæ opulens disciplina, quod quos præferat habet, quos reijciat, non habet, atque vt inam habere nunquam possit. Ita igitur virginitatem prædicamus, vt viduas non reijciamus, ita viduas honoramus, vt suus honor coniugio referuetur. Non nostra hoc præcepta, sed diuina testimonia docent.

Et paulò antè. Vtique illa præclarior, quæ calorem adolescentiæ & iunioris feruescentem edomat ætatis ardorem, nec mariti gratiam, nec vberiora liberorum oblectamenta desiderans, quam quæ effœtiam corpore, frigida senectute, matura æui, nec calore voluptatibus potest, nec sperare de partu. Neque verò si qua in secundas nuptias inciderit, quas vtiq; Apostolica præcepta non damnant, quasi fructu pudoris amisso, si rursus soluta fuerit viro, ab effectu viduitatis arcetur. Habebit illa quidem vel serè meritum castitatis. Sed probatior erit, quæ alterius non fuerit experta coniugium. In illa enim eminet studium castitatis, huic autem senectus aut pudor modum videtur fecisse nubendi.

Nicephorus lib. 8. cap. 26. hoc solum scribit, virginibus viduisque sacratis Byzantijs sumptus è publico constitutos fuisse.

Epiphanius in compendiaria vera doctrina, prædicat virginitatem & viduitatem castam, quæ in Ecclesia obseruetur. De benedictione autem solenni, & velo, & similibus nugis tacet.

Iesuitæ.

IESUITÆ.

Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.

Nullas hinc Apostatae, vel illorum Patroni, quamvis maxime conentur, offundere tenebras valent. Nam si disertis verbis in statu damnationis esse pronunciantur vidua, quæ contra votum vel promissionem castitatis nupturiebant, quid de illis statuendum est, qui in sacrilego contubernio (quod ipsi matrimonium appellant) prodita fide quam Deo dederunt, & omni regione conculcata, aliquanto tempore vixerunt. In hunc modum esse verba hæc accipienda, præterquam quod ex Apostoli proposito & verbis euincitur, testantur ex Latinis Patres, qui Concilio Carthaginensi quarto, & qui Toletano eisdem quarto interfuerunt: restantur Ambrosius, Hieronymus, Gelasius Pontifex, Augustinus, eiusque discipulus Primasius, Anselmus, Beda, Sedulius & Haymo: ex Græcis vero Athanasius, Basilus, Chrysostomus, Epiphanius, Theophylactus, Oecumenius & Theodoretus, denique omnes Catholici Patres, qui occasione aliqua verba hæc exposuerunt. Eant iam heretici, & singularum dictionum quantum libuerit varias enumerent acceptiones: ex horum enim quos regulimus sententia, per hoc modo promissio vel professio, vel pactum, vel votum castitatis intelligitur, quemadmodum per idem condamnatio, ex quibus consequitur, verbum idem esse quod violare, vel irritum facere.

III. Concil. Char. 4. ca. 104. Toletan. 4. c. 55. Hieron. lib. 1. aduers. Ios. ui. & in Ezechia elem. ca. 44. Gelas. decr. 23. August. de sancta virginit. c. 23. & de adulter. coniug. lib. 2. ca. 12. & in Psal. 75. Athanas. libr. de virginitate. Basilus de virginit. c. 55. Epiph. hæret. rel. 48. Reliqui in hunc locum.

RESPONSIO.

Y ij

Quia

Quia sibi ipsi Iesuitæ in hac thesi permiserunt
 dicere quod libuit, audirēt ex nobis, quæ for-
 san ipsis non liberent, si stultis vellemus respondere
 secundum stultitiam eorum. Crepant hæreticos, Apo-
 postatas, Apostatarum patronos, sacrilegos contu-
 bernes. Sed nō est religionis, non est verecundiæ,
 non est pudoris nostri, scommata & maledicta rege-
 rere. Veruntamen ad postremum conuicium, ignos-
 cent Iesuite, si percontādo magis quàm exprobrā-
 do responderimus. Pium coniugium eorum qui nu-
 bere maluerunt quàm vri, & votū hominibus præ-
 stitum transgredi, potius quàm id, quod Deo in Ba-
 ptismo nuncupauerant, violare, hoc inquam coniu-
 gium vocant sacrilegū contuberniū. Interrogare igitur
 placet Iesuitas, vt dicāt nobis, quale id fuerit con-
 tuberniū, ex quo nati plusq̃ sexies mille infantes in
 stagnū proiecti sunt, quorū capita ad Gregoriū Pa-
 pam, cum die quadā in viuariū suum propter pisces
 misisset, allata fuisse S. Valtricus Augustanus Epis-
 copus memoriæ prodidit, in ea Epistola, qua coniu-
 gium Sacerdotū strenuè aduersus Nicolau primū e-
 ius nominis Papā defendit. Dicant, quale sit contu-
 berniū, qd Ioannes Casa Archiepiscopus Beneuēta-
 nus, verbis spurcissimis & scelerata faciūdia cōmen-
 dasse dicit. Deniq̃ (ne in hoc cœno diu hæreamus)
 dicāt quale sit contuberniū, ex quo Romæ in singu-
 los annos vectigalis nomine, ad triginta millia dur-
 catorum sanctissimus Dominus Papa colligit, quod
 publice scribunt ij, quibus Curia Romanæ rationes
 non sunt ignotæ. Sin hæc omnia negauerint, quæ ta-
 men historiarū monumentis prodita leguntur, saltem
 hoc

Alii Iupiter.

hoc dicant, quod negare nullo modo poterunt, quae
 le fuerit contubernium, ex quo Ioannes vel Ioanna,
 ex Moguntinensi meretrice facta Pontifex, impre-
 gnata, postremò dum urbem solenni ritu lustrat, in-
 spectantibus Cardinalibus & Episcopis palam in
 publico peperit. Multa huius generis proferre pos-
 semus facinora, ipsi etiã Sodomitis & Gomorrhis-
 tis stupenda & horrenda, quae ab illis pijs, scilicet, &
 sacrosanctis contubernalibus, Monachis, inquam, &
 Monialibus saepè fuerunt designata. Sed magis quid
 nos deceat, quàm quid Iesuitarum petulans maledi-
 centia sit cõmerita, spectabimus. Nunc ad rem ipsam
 accedamus, hoc est, ad interpretationem loci Pauli-
 ni, de viduis, primam fidem irritam facientibus. Hic
 primum, vt ingenuè agamus, omnium patrum, quos
 allegant, expositiones à nostra diuersas esse fatemur:
 & vt videant liberalitatem nostram, donamus eis &
 hos, quos citant, & alios plures. Hi enim plerunq;
 solent per primam fidem intelligere promissionem
 seu votum continendi & abstinendi à cõiugio. Vnde
 de autem id probant: Negamus enim Paulum nomi-
 ne primæ fidei intelligere votum perpetuæ conti-
 nentiae: negamus Apostolicis illis temporibus fuis-
 se tale vouèdi genus, quale est sub regno Pontificio.
 Quomodo enim Paulus, tantus Apostolus, secum
 ipse pugnaret? Scribit autè mox: Volo iuniores nu-
 bere, liberos gignere, dõnum administrare. Et alijs: *1. Cor. 7.*
 fatius est matrimonium contrahere, quàm vri. Et
 rursus: Hoc ad id, quod vobis conducibile est, dico,
 non vt LAQUEVM vobis injiciam. Quid est: Non
 vt laqueum vobis injiciam aliud, quàm: Non vt vos
 Y iij ta

ta faciendā exigam: Sunt enim talia vota, quæ Hypocritæ excogitarunt, inextricabiles laquei, quibus conscientiæ hominum ita irretiuntur, vt nisi verbo Domini soluantur, non inueniant, quò euant. Non est igitur sentiendum, quòd Paulus nomīne primæ fidei intelligat votum perpetui cœlibatus, quod magis, si de eo loquutus esset, secundam quàm primam fidem dixisset: sed intelligit pactum, quod in Baptismo iniri solet. Cum enim in Baptismo Deus Pater, Filius, & Spiritus sanctus recipit nos in gratiam, & adoptat nos in filios ac hæredes suos, recipimus nos vicissim gratos fore, & ducturos piam & honestam vitam, vt nomen Dei per nos glorifice-

^{1. Pet. 3.} tur. Hoc est pactum, hæc est stipulatio, vt Petrus ait, qua Deus & homo inter se conueniunt. Et hanc stipulationem vocat Paulus primam fidem: Cum autem primum non solet dici, nisi respectu secundi, & Paulus non faciat expressam mentionem secundæ fidei, dubium non est, quin ad secundam quoque respiciat: quæ solet præstari, cum quis ad publica officia aut alienam seruitutem vocatur, videlicet, vt ministerio & officio suo diligenter, pie & fideliter fungatur. Quare sententia Pauli hæc est, quòd iuniores viduæ non sint eligendæ in ministerium Ecclesiasticum, quia saginata Ecclesiasticis facultatibus solent lasciuire, impudicam vitam ducere, & scortari, adeoq; eam fidem, quam primam Christo Domino nostro in Baptismo dederunt, violare. De qua fide etiam paulo antè loquutus est, si qua suis & maxime familiaribus non prouidet, fidem abnegauit, & est infideli deterior. Quòd si autem non seruant primam fidem

fidem, quam Christo de honestate vitæ suæ dederūt, quomodo seruarent secundam? quam promiserunt hominibus, & qua receperunt, se officium suū summa diligentia & studio administraturas? Si violant fidem filio Dei datam, quomodo non violarent fidē filijs hominum promissam? Hæc est vera sententia Pauli, quam circumstantiæ eius tam loci quàm temporis ostendunt. Non igitur primam fidem irritam, sed potius ratam faciunt hi, qui malunt, abiectis vanis suis votis, honestam vxorem ducere, aut honesto marito nubere, quàm aut inhonestas voluptates sequi, aut foedis ac impuris cogitationibus indulgere.

Cyprianus lib. 1. Epistola 11. ad Pomponium.

Quòd si se ex fide Christo dicauerunt, pudicè & castè sine vlla fabula perseuerent: ita fortes & stabiles premium immortalitatis expectent. Si autē perseuerare nolunt, vel non possunt, melius est vt nubant, quàm in ignem delicijs suis cadant: certè nullum fratribus aut sororibus scandalum faciant, &c. Occasio autem scribendæ huius Epistolæ Cypriano fuit, quòd virgines quædam Deo dicatæ, dormierāt in eodem lecto cum viris, è quibus vnus fuerat Diaconus. Vnde, quid iam tum istis cum natura pugnātibus votis effectum fuerit, perspicitur.

Chrysostomus in hunc locum.

Volo igit, quia & ipse volūt, volo & ego adolescētulas nubere, filios gignere, matresfamilias fieri, domi residere. Lōgè. n. præstat hæc facere quàm illa (scilicet scortari, ociari, discurrere.) Oportebat quidē sollicitè curare

curare quæ Dei sunt, fidemque seruare: quoniam verò illa non fiunt, melius est ista fieri, quam illa. Neque enim Deus irritatur, neque mala ista discuntur: quippe viduitas illa nihil parit boni: ex nuptiis verò plurima bona prodeunt: & illud ante omnia, quod negligentia illarum & animo resupino consulitur, de viris se subditos norunt.

Theophylactus Abbreviator Chrysostomi in hunc locum.

Volo iuniores nubere, id est, etsi maluissem viduas minimè descivisse à pactis initis cum Christo, tamen cum nuptias malint, & ipse assentior, dum modo iuniores sunt, quæ nubere volunt. Est enim satis matrem familias fieri, domus & familiae curam suscipere, & aliquid operari, quam per alienas domos vagari, & ad nugas conuerti, & ocium. Cum vero ait, filios procreare, ostendit illis esse nubendum, ut filios pariant.

Augustinus lib. de sancta virginitate. cap. 34.

Nec tamen ait, Nubunt: sed, nubere volunt: multas enim earum reuocat à nubendo, non amor præclarus propositi, sed aperti dedecoris timor (habes Papiæ carum monialium descriptionem) veniens & ipse à superbis, qua formidat magis hominibus displicere quam Deo. Hæ igitur quæ nubere volunt, & ideo non nubunt, quia impune non possunt, MELIUS NUBERENT QUAM VRERENTUR, id est, quam occulta flamma concupiscentiæ in ipsa concupiscentia vastarentur.

Idem lib. 2. de Adulterinis coniugijs cap. 12.

Nunc rectissimè dicitur: Qui potest capere, capiat:

piat, qui autem se non continet, nubat. Tunc (tempore scilicet Patriarcharum) etiam continentia propter propagationem filiorum in nuptiarum descende-
 debat officio. Nunc autem (tempore scilicet noui Testamenti) vinculum nuptiale incontinentia subuenit vitio, vt ab eis qui se non continent, non per turpitudinem stuprorum, sed per honestatem coniugiorum, sit propagatio filiorum. Et paulo post. Si ergo se continet, nec nubat, nec generet. Si autem se non continet, licite nubat, ne turpiter generet (vt Monachi & Moniales) aut turpius concumbendo non generet (vt quidam Cardinales in Italia.)

Non negamus tamen, quin alibi vehementer vigeat obseruatione voti, praesertim in Psal. 75. (si mos do Augustini est) Nec mirum. Detestabatur enim leuitatem earum, quae statim resiliabant a voto, & volebat eas aut non vouere, aut si vouissent, omnem operam dare, vt in eo quod vouerant, persisterent. Sed tamen perpetuo vera manet illa Regula, quae etiam iuri Canonico inserta est: In malis promissis rescindenda sunt. In turpi voto muta decretum. 22. q. 4. In malis.

Concilium Toletanum 8. vt citatur. 22. q. 4. Si publicis, &c.

Tolerabilius est stultae promissionis vota rescindere, quam per inutilium promissorum custodiam exhorrendam criminum implere mensuram, &c. Itaque hunc Canonem Concilij Carthaginensis quarti, Canonum 104. & Toletani quarti, Canonum 54. opponimus.

Gelasius Papa et si Decreto 23. in exigenda obseruatione voti vidualis satis rigidus & austerus est, tamen mox hanc mitigationem subiungit: Nos autem (inquit) talibus nullum laqueum debemus iniicere, sed so-

Z lum

lūm adhortationes præmiij sempiterni, pœnasq̄ proponere diuini iudicij, vt & nostra sit absoluta conscientia, & illarum pro se rationem Deo reddat intentio. Cauendum est quippe, quæ de earum moribus actibusq̄ beatus Paulus Apostolus testat̄, quod plenius exponere præterimus, ne sexus instabilis non tam DETERRERI quàm ADMONERI videatur, &c. En tantus alioquin votorum Encomiastes, nubentes post vota relinqui iubet, iudicio propriæ conscientia: & magis vult eas admoneri quàm deterreri. Sed Iesuitæ has tanquam sacrilegas, sine omni gratia & clementia, in infernum præcipitant. Quæ certè tyrānis in Ecclesia, post exortā, & pleno iubare fulgentē Euāgelij lucē, meritò detestanda est.

Sed vt reuertamur illuc vnde digressi sumus, videlicet ad veram sententiam dicti Paulini, de violatione primæ fidei: etsi Iesuitæ nostrā interpretationē de fide Christo in Baptismo data, quæ prima est, viderantur esse nouā, hæreticā, & omnibus Patribus contrariā, tamen aliquos, tū veteres, tū recentiores scriptores Ecclesiasticos, iam olim eodē modo, quod nos verba Apostoli intellexisse, iam clarissimè testatum faciemus. Semper enim aliqui diuino beneficio in Ecclesia conseruati sunt, qui dono interpretationis scripturarum præditi, acutius viderunt, quàm cæci cæcorum duces Iesuitæ.

Athanasius lib. 6. de Trinitate. Vt vobis (inquit) q̄ primā fidē Baptismi, cœlitus institutā irritā facitis.

Hieronymus in præfatione in Epistolam ad Titum: Licet, inquit, non sint digni fide, qui primam fidem irritā fecerunt, Martionē loquor & Basilidem, &

& omnes hæreticos, qui vetus Ianiant Testamentū.

Vincentius Lyrinensis, in lib. cōtra profanas omniū Hæreseon nouationes. Scitū etenim cunctis est, quā grauiter, quā seuerē, quā vehemēter inuehatur in quosdā beatus Apostolus Paulus, qui miraleuitate nīmium citò translati fuerant ab eo qui eos vocauerat in gratiam Christi, in aliud Euangelion, quod nō est aliud: qui coaceruauerāt sibi Magistros ad sua desideria, à veritate quidē auditū auertentes, conuersi verò ad fabulas, habētes damnationē, quòd primam fidem irritam fecissent, quos deceperant ij, de quibus ad Romanos fratres scribit idem Apostolus: Rogo autem vos fratres, vt obseruetis eos, qui Rom. 16. dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam ipsi didicistis, faciunt, &c. homines corrupti mente, 1. Tim. 3. reprobī circa fidem, &c. Qui bonam conscientiam repellentes circa fidem naufragauerunt.

Et paulò post.

Sed licet aut nos (inquit) aut Angelus de Cœlo euangelizet vobis præterq̃ quod euangelizauimus vobis, anathema sit. Quid est quod ait: Sed licet nos? Cur nō potius, sed licet ego? Hoc est, etiāsi Petrus, etiāsi Andreas, etiāsi Ioānes, etiāsi postremò omnis Apostolorū chorus euāgelizet vobis præterq̃ quod euāgelizauimus, anathema sit. Tremendā districtio, propter asserendā primæ fidei tenacitatem, nec sibi nec cæteris coapostolis pepercisse. Parū est, etiāsi Angelus, inquit, de cœlo euāgelizet vobis, præterquam quod euangelizauimus, anathema sit. Nō suffecerat ad custodiā traditæ semel fidei humanę conditionis commemorasse naturā, nisi Angelicā quoq̃

Z ij excels

excellentiā compræhendisset. Licet nos, inquit, aut Angelus de Cœlo. Non quia sancti cœlestesq; Angeli peccare iam possint, sed hoc est quod dicit: Si etiã (inquit) fiat, quod nõ potest fieri, quisquis ille traditã semel fidẽ mutare tẽtauerit, anathema sit.

Glossa interlinearis, quæ in Ecclesia est receptissima, dicit, primã fidem hoc loco significare, vel votum, vel in voto violato Baptismi fidem.

Nicolaus de Gorra in eundem modũ intelligit dicens: vel primum votum **GENERALE**, fidẽ scilicet Baptismi, qua Christo desponsata erãt. Osee 2. Spõsabo te em̃ in fide, &c. Quæ igitur sic aduersus Christum (iuxta veritatẽ græcam) luxuriatur, infringens voti baptismatis fidẽ, meritò condemnationẽ habet.

Eant nunc Iesuitæ, & mentiantur **OMNES CATHOLICOS PATRES**, qui occasione aliqua verba hæc exposuerunt, per primam fidem intelligere, votum vel promissionem castitatis, aut hos iam recitatos scriptores proclamant hæreticos, apostatas, & apostatarum patronos, quibus flosculis nos à progenie viperarum ornatur.

IESUITÆ.

Volo ergo iuniores nubere.

III. *Non eas, quæ castitatem Deo vouerunt, soluit Apostolus In hunc locum. lege voti (ut rellẽ Ambrosius, Oecumenius, Sedulius, & Anselmus annotarunt) quod quamuis fecisset, Apostolica vel diuina vsus fuisset autoritate, quam hodie multi non requirunt, sed ipsi sibi plusquam Pontifices sunt & Apostoli. Sed precipit,*

precipit, ne in posterum ad viduarum vota vel professionem admittantur iuniores, quas etiam nubere vult, atq; filios procreare. Hoc autem ideo vult, ut Ambrosius & Oecumenius, imo & verba ipsius Apostoli significant, quòd exempla quaedam mala præcesserant iuencularū viduarum, quæ post votū castitatis, sponso Christo contempto, secuta fuerant Satanam. Rectè autem admonet Hieronymus, voluntatem Apostoli, quæ hic declaratur esse coactam (non enim eas nubere vellet, si in professa castitate constantes fore consideret) liberam verò & absolutam illam esse, quam alibi verbis illis manifestauit: Volo omnes esse, sicut me ipsum.

Hierony. epist.
ad Geruntiam.

RESPONSIO.

Benè est, quòd vel tandem in hac positione fatentur, Apostolica vel diuina autoritate posse eas, quæ castitatem vouerunt, solui religione voti. Num verò qui hodie ex sacrarum literarum fundamentis de impietate Monasticorū votorum eruditi, & de mutando in melius vitæ genere, probè in conscientia confirmati, ex istis vestris ergastulis profugiunt, & nubere quàm vri malunt, num inquam, alia quàm Apostolica & diuina autoritate hoc faciunt: Nonne Apostolica autoritas est: Melius est nubere quàm vri: Nonne diuina autoritas est: Non omnes capiunt verbum hoc: Et: Frustra colunt me doctrinis ac mandatis hominum: Certè qui his autoritatibus freti, etiam post vota matrimoniū contrahunt, non sibi ipsi Dei & Apostoli sunt: sed Dei & Apostolorum mandata sibi ipsi applicant: & quia hæc ad

Z iij se

se quoque pertinere sciunt, rectè & ex fide faciunt, quod sprete Pontificia auctoritate, Deo malunt obedire quàm hominibus: & Christum vnicum totius Ecclesiæ sponsum cū sponsis suis sequi malunt, quàm Ecclesiæ adulterum, Papam, cum meretricibus. Vetus quidè Canonistarū cātilena est, votū cōinentiæ soli Papæ dispensabile esse. Sed nos iam dudū didicimus, his decretis nō obedire, sed oppedere. Ea enim plærūq; vt iuuēculæ illæ viduæ, contempto Christo sponso totius Ecclesiæ, Satanā & Papam sequuntur.

Porro Hieronymum scimus ad Geruntiam Paulo duplicem affingere voluntatē: aliam coactā, qua indulgeat nuptias, nubere volentibus: aliam liberā, qua præcipiat innuptis, vt innuptæ permaneāt. Sed hic error Hieronymi tam est crassus, vt illum Erasmus etiam Roterodamus depræhenderit. Qui dum huic epistolæ Hieronymianæ aliquot præmittit antiodota, hoc etiam præmittit: In hac, inquit, epistola, duriuscule ac penè contumeliosè insectatur digamiam. In Paulo ponit duas voluntates. Alteram, qua voluerit id quod verè probauit, hoc est, monogamiam: Alteram, qua nolens voluit, hoc est, permisit quod nō probauit, ne quid deterius accideret, vt digamiam. Hæc Erasmus. Nec est quod vel Hieronymus, vel Iesuitæ sibi blandiantur illo Pauli non præcepto sed optato voto: Velim omnes esse, vt & ipsum. Non enim dissuadet, multo minus prohibet cōiugium, quod & honestum est & diuinitus institutū: sed cum ponit sibi ob oculos præsentia pericula & afflictiones, ac videt cōiugia piorū non parū habere difficultatis eo tēpore, in medio impiorū ethnicorū, optat Corinthijs trāquillitatem & securitatē: Arbia

ror (inquiens) hoc bonū esse, propter præsentē necessitatē. Et: Velim vos absq̄ solitudine esse. Et tamē videt ipse, hoc optari magis quā sperari posse. Postquam .n. dixisset: Velim omnes homines esse, ut & ipse sum, continuo subiicit: Sed vnusquisq̄ propriū donum habet ex Deo, aliū quidem sic, aliū autē sic. Et postea: Non ut laqueū vobis iniiciā. Cōsūgium igitur donū Dei est, non quidē ita tranquillū semper, ut cœlibatus: donū tamen Dei, nō tanquam inhonestū dissuadēdum, nec tanquam sordidū pedibus cōculcandū. Et qui sine discrimine temporū ac personarū adigit homines ad cœlibatū, nō vocat eos ad libertatē, sed iniicit eis laqueum. Quid autē coacta vel virginitas, vel viduitas, pdesse soleat, in quæ horrenda scelera, & in qualem damnationis voraginē (vt Canones loquuntur) præcipitet, & historia tradunt, & experientia docet, & vel vna hæc p̄j Pōtificis vox testatur, quam Platina refert: Fuisse quidem aliquas causas, cur ademptū sit sacerdotibus coniugiū, sed multo maiores esse causas, cur reddi debeat. Et Hulderichus scribit, Gregorium, reperisse in piscina illis sex millibus capitibus infantum, suo Decreto, quo causam tantę cedis præbuerat, penitus dānato, Apostolicū illud laudasse cōsiliū: Melius est nubere, quā vri: addidisseq̄ ex sua parte: Melius est nubere, quā mortis causam præbere,

IESUITÆ.

Dicit enim scriptura: Non alligabis os boui trituranti, & dignus est operarius mercede, &c.

Igiur

V.
Deut. 19.

Deut. 25.
Matth. 10.
Luc. 10.
1, Cor. 9.

Igitur diuino iure atq; natura Presbyteris & reliquis Ecclesie ministris, qui suo munere legitime funguntur, debita sunt illa, quae ad victum, vestitum, statumq; decentem fuerint necessaria. Quare obmutescant Haeretici, qui haec non debent, sed vel ex liberalitate, vel misericordia dari à plebe, calumniantur. Illi verò Presbytero, qui non est bos triturans, vel operarius, sed in ocio degit, suoq; forsità exemplo, malè de plebe meretur (quamuis indignissimus ipse sit omni subsidio) subtrahi tamen non debet ordinarium stipendium, priuata cuiusq; auctoritate. Cum autem legis: Dignum esse operarium mercedem suam, non precium intelligas pro rebus aut functionibus sacris reddendum, quod esset Simoniacum: sed stipendium ad alendum Ecclesie ministros, necessarium, de quo stipendio ministri paciferos etiam pacisci cum his possunt, à quibus illud accipiunt sunt. Qui verò possunt aliunde sibi sumptus facere, pacisci non debent, quamuis possint illud vel lege, vel consuetudine, vel liberaliter oblatum accipere.

RESPONSIO.

O quam suæ culinæ metuunt Iesuitæ, qui tam sollicitè cauent, ne fuci ex aluearibus efficiantur. Quia enim sciunt plærosq; Monachos & Sacrificulos esse se boues non triturantes, sed vorantes & recalcitrantes, esse operarios malos & infideles: ideo timent ne subtracto ipsis stipendio, aut fodere cogantur, quod non valent, aut mendicare, quod erubescunt. Itaque Canonem de malis & ociosis Presbyteris condunt, qui *neque tamen* faciat, quo gulas ventresq; suos maniant, non dissimilem ijs Canonibus, quos Diabolus ex

ex Orci faucibus eructavit: Si Papa. Et: Si quis sua-
 dente diabolo, &c. Sed tamen vt modestiores vides
 antur, Canonem suū hoc limite circumscribūt: Sub-
 trahi ipsis non debere stipendium PRIVATA CV-
 IVSQUE AVTHORITATE. Quasi verò vnq̄ a
 nobis cuilibet privato concessa sit licentia eripiendi
 Monachis & sacrificulis sua, vt vocant, beneficia &
 præbendas: & non potius publica autoritate totius
 Ecclesiæ, ac ipsorū præsertim Magistratuū & Prin-
 cipum id fieri debere doceamus. Cum em̄ Reges & *Esa. 49.*
 Principes nutricij sint Ecclesiæ, ipsorum maximè in-
 terest dispicere, quos alere & nutrire debeāt, ne pro
 apibus fucos, pro bobus canes in præsepio, & (quod
 proverbio fertur) serpentē in sinu foueant. Non des-
 cet profecto vt vera membra Ecclesiæ, pij ministri,
 scholastici, pauperes, viduę, pupilli, ægroti, peregrin-
 ni, & id genus miseri ac miserabiles homines algeāt
 & esuriant, ac interim obesi Monachi, Canonici, &
 similes ventres, ita in omni genere voluptatum vor-
 lutentur, vt Sodomam propē in peccatis suis iustificen-
 cent. Sed etiam si Reges & Principes suum hac in *Ezech. 16.*
 parte officium neglexerint, erit tamen, erit aliquan-
 do tempus, cum diuites epulones Lazarum antea e *Luc. 16.*
 sublimi respectum, ex imo Tartaro suspicient, in si-
 nu Abrahami triumphantem: ibi tum Monachis &
 sacrificulis stipendium verè subtrahetur, cum in illis
 flagrantissimis ardoribus & sempiternis ignibus,
 minima aquæ guttula ipsis denegabitur.

Sed egregie suo se indicio, quasi forex, produnt,
 quod crimini Simonix sint obnoxij. Negant enim
 pro rebus aut functionibus sacris accipiendum esse
 a præcium,

precium, quod sit Simoniacum. Vnde igitur, quæ
 foci sacrificulorum tam luculento igni calent? vnde
 tam lautè renident culinæ? vnde tã opiparè instru-
 untur mensæ? vt scorta nitida, equos comptos, canes
 venaticos minime strigosos, volucres ad aucupia, &
 alia luxuriæ Pontificiæ instrumenta taceam. Vnde
 (inquam) hæc maiori ex parte olim sunt adquisita
 vnde adhuc parantur & possidētur? Nunquid non
 ex Missarum nundinatione? nunquid non ex omni-
 bus sacris venalibus? Quid em̄ est, quod nō negotia-
 tioni illorū inferuiat? quæstum certè faciunt ex re-
 bus omnibus, cælo, inferno, terra, tempore, vino,
 pane, oleo, lino, plumbo, papyro, membrana, cera, &
 cte, butyro, caseo, lardo, ouis, aqua, igni, sale, & om-
 nibus in vniuersum creaturis. Itaq; non frustra Pe-
 trus de hisce mercatoribus iam olim vaticinatus est
 inquit: Per avaritiã fictitijs sermonibus de vobis
 negotiabūtur. Quid autem de hac Simonia veteres
 Patres senserint, notum est: quid etiam de illis au-
 plissimis Ecclesiasticarum Personarum redditibus
 quos hodie percipiunt, iudicant, ex subscriptis
 simonijs manifestum fiet.

Origenes in Mattheum cap. 24. Homil. 31.

Opus habemus, vt fideles simus pariter & prudē-
 tes ad dispensandos Ecclesiæ redditus. Fideles quod
 dem, vt non deuoremus, quæ sunt viduarum, & re-
 memores simus pauperum, & occasionem arripie-
 tes ex eo, quod scriptum est: Dominus cōstituit hunc
 qui Euangeliō prædicant, de Euangelio viuere: nec
 amplius quæramus quàm cibū simplicē, & necessaria
 vestimenta, vt ne amplius teneamus nobis quàm de-

mus esurientibus fratribus, & sitiētibus atq; nudis,
& eis qui necessitatē patiuntur in secularibus curis.

Hieronymus ad Damasum Papam, & citatur

1. q. 2. Clericos.

Clericos autem illos cōuenit Ecclesiæ stipendijs
sustentari, quibus parentum & propinquorum nulla
suffragantur bona. Qui autē bonis parentū & opibus
suis sustentari possunt, si, quod est pauperum, accipi-
unt, sacrilegium profecto committunt, & per abusi-
onem talium, iudicium sibi manducant & bibunt.

Idem in Comment. in Matth. cap. 23.

Obserua propter auaritiā Sacerdotum, altaris
Dei nummulariorum mensas appellari.

Durandus in Rationali Diuinorum lib. 4. Pars

te. 2. Rubrica. 4.

Sanē Moses videns, quōd populus multa obtulif-
set, iussit præconis voce cantari, ne quis ultra offe-
ret. Exod. 35. & 36. Nullus tamen Sacerdotum nostrā
temporis talia facere visus est.

Marcellus Palingenius in Scorpione.

Est tutela ouium curæ commissa luporum,
In templis habitant meretrices atq; cinædi.
Et Christi pia sacra hodie manus impia tractat,
Et cupidus vendit cœlū & Phlegetōta Sacerdos.

Hæc & cōplura alia, præsertim in Sagittario suo,
homo Italus in Italia & natus & educatus & mortus
us, nostris temporibus de Ecclesiæ Romane stipens
dijs, hoc est, Simonia, fraudibus, rapinis & sacrilegijs
cecinīt. Quid autem Petrarca de his cecinerit, in
a 2 triujs

188 AD ASSERTIONES IESUITI-
tritijs & compitis teritur. Itaq; Iesuitis non tam fa-
cile creditur, eos non esse Simoniacos, quam facile
ab ipsis dicitur. Rusticorum enim loculi & crume-
na à Pontificijs mercatoribus funditus exhaustæ:
illud testantur: quorum mercatorum imposturæ, si
paulo diutius durassent in Germania, nescio an mi-
seræ plebeculæ vllus relictus fuisset obolus, qui
Charonti (vt adagium habet) nulum potuissent sol-
uere. Itaq; scitū fuit illud Alphonfi Neapolitani sa-
pientissimi Regis dicterium: Harpyas non amplius
habitare in insulis Straphadibus: sed illinc commo-
grasse in curiam Romanam, ibiq; domicilium iam
constituisse. Quo inexplebilem auaritiā & rapa-
citatē Romanensium Sacerdotum taxare voluit.

IESUITÆ.

*Aduersus Presbiterum accusatio-
nem noli accipere.*

VI. Siquidem lectionem sequamur paucorum exemplarium,
quibus verba illa desunt: Nisi sub duobus aut tribus
testibus, videtur Apostolus Timotheo simpliciter præ-
buisse, accusationem aduersus Episcopum admittere, sed
causam illam reseruare. Si verò communior lectio latinorum
& græcorum exemplarium retineatur, in quibus verba illa
leguntur præcipere videtur, non aliter nomen Presbyteri de-
latum esse recipiendum, quàm si duo vel tres fide digni testi-
monia contra illum testimonium dicant. Quæ enim Presbyteris ob-
ciuntur.

eiuntur, non facile credenda sunt, cum propter aetatem & exploratos mores, antequam in eum ordinem admitterentur, tum quod multorum odio laborant. Nec mirum est, causas etiam Episcoporum ad Timotheum delatas fuisse: nam si Chryso-
Chrysoft. hom. 15. in hanc. epist. Matth. 18. Ioan. 20. 1. Cor. 5. 6. Acto. 15. 20.

RESPONSI O.

Vt in praecedenti Positione de perpetuis stipendijs sibi cauerunt: ita nunc de longè maiori priuilegio sibi cauent Iesuitæ: vt videlicet ab omnibus reprehensionibus & accusationibus sint immunes, quò, si dijs placet, diuino satisfiat edicto: Nolite tangere Christos meos, hoc est, Iesuitas. Nam Christus & Iesus nomina sunt vni personæ competentia. Videtur, inquiunt, Apostolus Timotheo simpliciter prohibuisse accusationem aduersus Episcopum admittere. Atqui, heus Iesuitæ, non de Episcopo hæc fit sermo, sed de Presbytero. Ergo rursus Episcopum & Presbyterum confunditis, quos alioquin tam curiose discernitis. Et vestrum videtur, soluitur per nostrum, non videtur. Pauca, inquiunt, exemplaria non habent hæc verba: Nisi sub duobus aut tribus testibus. Et certè, Iesuitæ, nimis pauca quam velletis. Et tamen hæc pauca, in quibus illa verba deesse dicitis, non dubito à vestri similibus falsarijs corrupta esse: qui se libenter tanquam filij Belial, ab omni
 a iij iugo

iugo exemissent, ne cuiusquam hominis potestati & iurisdictioni essent subiecti, sed liberè pro sua libidine quidlibet auderent facere. Nam Monachis & Sacrificulis, quidlibet audendi semper fuit æqua potestas, vetus. n. est, & heu nimium verus versiculus.

*Impiis Monachis
pictoribus atque potatis
sua finguntur sumptus
sunt iniqua potas*

Non audet Stygius Pluto tentare, quod audet Effrenis Monachus, & septuaginta francis annis. Et sanè quod adulterandis scripturis non poterunt, id nouis conditis Canonibus effecerunt Pontifices: quorum alijs seiplos, alijs totam sibi iuratam turbani, vinctam illam & rasam cohortem, ita munierunt, vt sacrosancti & inuiolabiles ab omnibus haberentur. Ex multis paucos tantum recitare libet.

¶.q.1. Nemo vnquam Episcopum aut reliquos clericos apud iudicem secularem accusare præsumat.

Nec Laico quemlibet clericum liceat accusare.

Nec quicquam clericis comune est cum publicis legibus.

Vos à nemine diiudicari potestis: quia ad Dei solius iudicium referuamini.

¶.q.3. Absit vt quicquam sinistrum de his arbitremur, qui Apostolico gradui succedentes Christi corpus sacro ore conficiunt.

¶.q.7. Laici in accusatione Episcoporum audiendi non sunt, quia oppidò eis quidam infesti sunt: & indignum est, vt ab eis accusentur, quorum grauitatem nolunt imitari.

¶.q.7. Non est à plebe, aut à vulgaribus hominibus accusandus vel arguendus Episcopus: licet sit inordinatus: quia pro meritis subditorum disponit à Deo vita rectorum.

Non accusent Sacerdotes Domini, nec in eos testificentur.

officiantur, qui sui ordinis non sunt, nec esse possunt.

Oves Pastorem suum non reprehendant, plebs Episcopum non accuset, nec vulgus eum arguat: quia non est discipulus super Magistrum.

Præful non damnatur, nisi cum 72. testibus. Presbyter aut Cardinalis, nisi cum 63. testibus non deponatur. Diaconus verò Cardinalis vrbis Romæ nisi cum 27. testibus non condemnabitur. Subdiaconus, Acolutus, Exorcista, Lector, Hostiarius, non nisi septem testibus condemnabitur.

Deniq; Tyberina bellua sic ex antro suo rugit: Si Papa suæ & fraternæ salutis negligens depræhenditur inutilis & remissus in suis operibus, & insuper à bono taciturnus, quod magis officit sibi & omnibus: nihilominus innumerabiles populos cateruatim secum ducit primo mancipio Gehennæ, cum ipso plagis multis in æternum vapulaturus. Huius culpas isthæc redarguere præsumit mortalium nullus: quia cunctos ipse iudicaturus à nemine est iudicandus.

Hos Canones si in Ecclesiam rursus inuehere leuitæ conantur, nescio an grauiores & crudeliores Tyrannos vnquam habuerit Germania. Sic enim liberum erit Sacrificulis honestorū ciuiū filias ad stuprum rapere, cōiuges ad adulteria sollicitare, foetus abigere, in bona & prædia aliena inuolare, furari, prædari, oves non tōdere tantum, sed & deglubere: deniq; id arbitrari licere, quod libeat. Quis enim semper septem testes, ne dicam septuaginta duos, comparabit, qui de vi aut iniuria illata testentur quis non in clericorū cōfessu clericum accusans causa cadet? quis, si res ad summum Pontificem deferatur, ab ipsius

sententia

Dist. 49. ca. 11
Papa.

sententia quātumuis iniusta prouocare audebit? Quis Germaniæ & totius sacri Imperij legibus, aduersus dolos, contumelias, calumnias, vim Ecclesiasticorū & Spiritualium, vt vocantur, tutus erit? Silebunt certē leges inter clericos, & non præsumetur, tantæ dignitatis apex errare posse. O libera & libertatis semper non minus quàm vitæ amans Germaniā: tenē isti homines clericis seruire cogent, vt aduersus eos ne mutire quidē audeas: qui nullo bono & laudabili facto, sed tantum impia hypocrisi, hisce proximis viginti annis tibi innotuerunt? Ergo ne ideo à Franciscanis, Dominicanis, Augustinianis, Carmelitis, & alijs sexcentis ordinibus liberati sumus, vt solos Iesuitas ferre cogamur, & eorum parere tyrannidi? Hoc autem esset pro trabe Ciconiam, pro flagellis Scorpiones perpeti. Iudicet ergo Dominus inter nos & Tyrannos istos. Atqui (aiunt) olim etiam huiusmodi causæ omnes ad Episcopos delatæ fuerunt, quos præter verbi ministerium etiam iudicandi atque mulctandi potestatem habuisse, facile contra nouatores (adeo illis noua est pia religio) concluditur. Et ne hîc absq; scripturis loqui videantur, ad margines locos ex nouo testamento signant, qui de spirituali Iurisdictione Ecclesiæ loquuntur: qua morum censura agitur, & clauium officium exercetur. Hanc autem potestatem Ecclesiæ datam nemo nostrum vnquam negauit. Sed eandem à potestate gladij, ab illo forensi strepitu, & litigioso processu (qualis in Episcoporum aulis, & Officialium Curijs passim conspicitur) longissimè separamus. Deinde non vnus arbitrio permittimus, sed à legitimo

timo

timo confessu & Ecclesie consistorio administran-
 dam esse docemus. Neque enim olim vel mulctis, vel
 carceribus, vel alijs civilibus poenis potestatem su-
 am exercuerunt sancti Episcopi: sed solo Domini
 verbo, & seuerissima Ecclesie vindicta, excommu-
 nicatione, quae nec vim nec manum desiderat, sed
 verbi Dei potentia contenta est. Committebatur autem
 illa iurisdictio non vni Episcopo, sed Presbyteris,
 hoc est, Senioribus & Senatoribus, quos etiam Apo-
 stolus alicubi gubernatores vocat, & quorum Colle-
 giu[m] Christus Ecclesie nomine significat, cum inquit:
 Dic Ecclesie. Huic autem collegio Presbyteroru[m] Epi-
 scopus praerat, non vt ibi regnaret tanquam *κύριος*, sed
 vt ex eorum sententia, ordinis causa, ecclesiastica po-
 litia regeret & moderaretur. Sed postea degenera-
 uit hoc institutum a suis primordijs, & partim Epi-
 scoporum ambitione, partim nimia Christianorum
 Imperatorum indulgentia & oscitantia conuersa est
 spiritalis iurisdictio in mere politicam & munda-
 nam, vt iam non, sicut Ambrosij aetate, Imperatores
 magis sacerdotiu[m] optaret, quam imperium Sacerdo-
 tes, sed Sacerdotes magis ad imperium adspirarent,
 quam ad Sacerdotiu[m] Imperatores. Ita factu[m] est, vt cu[m]
 Imperatores palatia, Episcopi Ecclesias curare debe-
 rent, Episcopi stertentibus Imperatoribus, tam palatia,
 quam Ecclesias occuparint. Qua de re extat tam gra-
 ues & acerbe bonorum viroru[m], & cum primis Bern-
 hardi querelae, vt miru[m] sit, hunc non fuisse iampridem
 inter haeticos relatu[m] a Iesuitis, qui Episcopis vtrius-
 que gladiu[m] non minus falso, quam impudenter asserunt:
 alienissimi profectio ab Apostolico spiritu per os
 b Pauli

1. Cor. 12.
 Rom. 12.
 Matth. 18.
 Cyprianus li. 3.
 Epistola 10. 14.
 15. & alijs.

Homil. de Basili-
 cis tradendis.

Bernhardus lib.
 2. de considera-
 tione.

Pauli loquente: Arma militiæ nostræ non carnalia sed spiritualia sunt: Sarculo (inquit Bernhardus ad Pontificẽ) opus est, non sceptro, vt opus facias Prophetæ: nec vel dominans Apostolatũ, vel Apostolicus dominatum vsurpare debet. Multa hæc restarent dicenda: sed properandum est ad ea quæ sequuntur.

I E S V I T Æ.

Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino utere.

VII. Passus fuerat Apostolus, ad id vsq; tempus (vt rectè hic Hieronymus & Chrysostomus colligunt) Timotheum abstinere à vino, potuq; aqua contentum esse, sed & tunc non inquit moderato, sed quod minus est, modico vino utere, illoq; tanquam medicamento, propter languentem stomachum, & frequentes corporis debilitates: Si ergo in homine tam debili, cui tam multo pro Christi Ecclesia perferendi erant labores, abstinentiam probat à parte iustæ quantitatis vini, certè commendaret abstinentiam omnino à vino in homine robusto, & vitiosis cupiditatibus agitato: Si hæcenus Timothei abstinentiam taceret laudauit, certè nunc nisi postulasset necessitas, quæ hic exprimitur, ne modicum quidam istud vini concessisset. Quod si abstinentiam à vino laudat Apostolus, quo modo consequens est (quod noui Euangelici volumus) vt abstinentiam ab illis vituperet, à quibus simile periculum imminet?

Vide Hierony.
lib. 2. aduersus
Iouin. & Chry-
sost. hom. 1. ad
populum Antio-
chenum & in
hunc locum, &
Bernhardũ ser-
mo. 30. in Cant.

R E S P O N S I O.

Vtinam

Vtinam verò Iesuitæ abſtinentiam à vino & cibis delicatis tam ſtrictè ſeruarēt, quàm ab alijs exigunt. Nos certè ij non ſumus, qui nimiam repletionem vel in eſu vel in potu laudemus. Scimus em̄ nos non ideo viuere, vt edamus ac bibamus, ſed ideo edere & bibere debere, vt viuamus. Eſcæ ventri (inquit Apoſtolus) deſtinatæ ſunt, & venter eſcis: Deus autem & hūc & illas abolebit. Nec valdè eximīa Theologia eſt, quam hīc Iesuitę docent, cum Ouidius etiam hanc in edendo mediocritatem & temperantiam his verſibus commendauerit.

Neue diu præſume dapes, ſed deſine citra

Quàm cupias, paulo, quàm potes, eſſe minus.

Cū autē hæc mediocritas, etiā Ariſtotele teſte, conſiſtat nō in medio rei, ſed in medio quo ad nos (nam quod tyroni nimiū eſt, id Miloni Crotoniatæ parū eſt,) nec poſſumus nec debemus certam & communem Regulā omnibus præſcribere, qua ſecundū vncias vel cibū vel potū dimetiamur: ſed hoc vniuſcuſq; prudētia, qua quis ſeipſum, & corporis ſui conſtitutionē optimè nouit, relinquimus: & generatim cū D. Paulo præcipimus, honorē eſſe habendum corpori, nō tamē ad expletionē carnis. Qui verò prohibent: Ne tetigeris, ne guſtaris, neq; contrectaris, hoc eſt, qui certa ciborū & potionū genera certis interdicitis circūſcribūt, & ab his proſus abſtinere iubēt, eos dicimus tradere præcepta & doctrīnas hominū, quæ verbotenus quidē habēt ſpeciē ſapiētia per ſuperſtitionē ac humilitatē animi, & læſionē corporis: ſed reiſa ſunt egena elemēta mundi, quæ omnia ipſo vſu pereunt. Non eſt enim regnum Dei cibus ac

b 2 potus.

Rom. 14. potus, sed iustitia & pax & gaudiū in spiritu sancto.

Hieronymus, à quo rursus Iesuitæ suffragia emendicāt, lib. 2. aduersus Iouinianū sic scribit: Paulus Apostolus discipulo Timotheo dolenti stomachum, & infirmitates plurimas sustinēti, suadet vini modicam potionem: iam noli (inquit) aquam bibere. Cui autem dicit: iam noli aquam bibere, ostendit eum aquam antea potasse. Quod non antè concederet, nisi crebræ infirmitates & dolor stomachi postulassent. Hactenus illa. Sed non mirum est Hieronymum hæc & alia longè absurdiora eo loco scripsisse, cum ieiunium tam immodicis laudibus ibi esse ferendum suscepit, vt non vereatur scribere: nos per ieiunium redire in Paradisum, vnde per saturitatem fueramus eiekti. Verum hæc & similia Hieronymus suo, non Ecclesiæ periculo, scripserit.

Chrysostomus in hunc locum: Licet ille (Timotheus) & stomacho lassesceret, & alijs quoque morbis esset obnoxius, non tamen ipsum vino permittit impleri, sed ad sanitatē non ad delicias præcipit bibere. Nihil hæc est, quod non & ipsimet dicamus. Scimus enim vino, vt & cæteris creaturis non esse abutendum ad luxum & superfluitatē, sed ad necessitatem & indigentiam fragilium nostrorum corporum, & mœstorum cordium. Idem de homilia prima ad Antiochenos responsū esto, vbi sobrietas laudatur, non omnis à vino abstinentia præcipitur: id em̄ Seuerianum & Mahumeticū esset, non Christianum.

Prouerb. 31.

Epiph. hæres. 45.
Contra Seuerianos.

Bernhardus etsi vt Monachus ad Monachos de abstinentia à vino satis *μνηστικῶς*, hoc est, superstitiose loquitur,

loquitur, quasi Episcopo quidē vinū bibere à Paulo
 permīssum sit, Monacho nō itē: tamen sermonem ita
 claudit: Id te saltem volo admonitum esse, vt si tibi
 ita auctoritas Apostoli placet de bibēdo vino, M O-
 D I C O, quod ille adiunxit, non prātermittas. Vbi
 vides, eum mediocritatem, aut si mauis, paucitatem,
 non nullitatem (vt sic loquar) vini commendare. Ali-
 ud enim est modicum, aliud prorsus nullum vinum
 bibere. Neq; est ignotū, quod Alanus in vita Bern-
 hardi scribit, eum in frugalī continentīe exemplo
 nimietate excessisse. Tandem enim propter nimiam
 tantum fœtorem halitus contraxit, vt ad hos-
 minum congressus redderetur ineptior atque inuti-
 lior. Qua in parte non tam in seipsum, quā in Ec-
 clesiam, cui forsan diutius prodesse potuisset, peccasse
 se iudicatur.

I E S V I T Æ.

E X C A P. VI.

*Quicumque sunt sub iugo serui, Domini-
 nos suos, &c.*

Pluribus in locis Apostolica Epistola manifestam fidem I.
 faciunt, iam eo tempore ministros fuisse Satanae, qui libertatis Rom. 13.
 Christianae pretextu, tentarent omnes seruitutis & obedientiae 1. Cor. 7.
 leges abolere. Quod se mancipiorum seruitutem iure Gentium Ephes. 6.
 inuestlam, qua omnium maximè cum libertate pugnare, & odios Tit. 2. 3.
 b iij sa esse 1. Pet. 2.